

«Παρεμβάσεις της τοπικής κοινωνίας στο (δευτερο)βιότοπο της Κοιλιάδας των Πεταλούδων – Η στάση του ΚΠΕ Πεταλούδων στα μελλοντικά δρώμενα του βιότοπου».

Στοιχεία συγγραφέα - εισηγητή: Παπακυριακού Χάρης, Εκπαιδευτικός (δάσκαλος), Υπεύθυνος του Κέντρου Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Πεταλούδων

Λέξεις κλειδιά: Πεταλούδα, Τοπική Αυτοδιοίκηση, τοπική κοινωνία, (δευτερο)βιότοπος, παρεμβάσεις, ΚΠΕ Πεταλούδων.

Θεματική ενότητα: έρευνα..

Περίληψη: Η εργασία αυτή αναφέρεται στο βιότοπο της Κοιλιάδας των Πεταλούδων και στις ανθρώπινες δράσεις και παρεμβάσεις στη συγκεκριμένη περιοχή. Η παρατήρηση, η καταγραφή, η κριτική και οι προτάσεις για ουσιαστική «πρόοδο» της περιοχής, βασισμένες πάντοτε στη φιλοσοφία της βιώσιμης ανάπτυξης, αποτελούν τους βασικούς άξονες σχεδιασμού της εισήγησής μου.

Σκοπός: **1.** Η καταγραφή των δράσεων της τοπικής κοινωνίας τα τελευταία 50 χρόνια αλλά και της Τοπικής Αυτοδιοίκησης ειδικότερα, στοχεύει α) στην ανάδειξη των αλόγιστων ή περιττών πολλές φορές πρωτοβουλιών σε χώρους με ιδιαίτερο περιβαλλοντικό ενδιαφέρον αλλά και β) στις επιλεκτικές στάσεις και διεργασίες των διοικούντων προς όφελος χώρων υψηλού αισθητικού κάλλους. **2.** Η δυναμική στάση που μπορεί να αναπτύξει το ΚΠΕ, Πεταλούδων με την α) καθοδήγησή του στην ευαισθητοποίηση των μελών της τοπικής κοινωνίας αλλά και β) με την κατάθεση των ολοκληρωμένων προτάσεών του προς τη δημοτική αρχή, έτσι ώστε να δημιουργεί τις προϋποθέσεις για πραγματικές οικολογικές ισορροπίες.

Στοιχεία: 1. συνεντεύξεις – συζητήσεις με τοπικούς παράγοντες, νυν δημοτικούς συμβούλους
2. φωτογραφική καταγραφή, βιντεοσκόπηση.

Εισαγωγή

Χαρτογράφηση χώρου

Η «Κοιλιάδα των Πεταλούδων» βρίσκεται σε απόσταση 22 χλμ. από την πόλη της Ρόδου (video διάρκειας 2'). Καταλαμβάνει έκταση 600 περίπου στρεμμάτων κι έχει μήκος 1500 περίπου μ. ενώ το πλάτος της, ανάλογα με τη διαμόρφωση του εδάφους, φθάνει έως και τα 100 μ. Επισκέψιμη στο μεγαλύτερό της μέρος, φιλοξενεί κτηριακές εγκαταστάσεις αναψυχής και εμπορικά περίπτερα, Μουσείο Φυσικής Ιστορίας καθώς και το μοναστήρι της Καλόπετρας.

Ιστορική αναψηλάφηση

Επί Τουρκοκρατίας η κοιλάδα παρέμενε ουσιαστικά αναξιοποίητη και απροσπέλαστη λόγω της πυκνής βλάστησης. Την περίοδο της Ιταλοκρατίας, 1912-1945, έγιναν συστηματικές εκμεταλλεύσεις τόσο της δασικής έκτασης όσο και των πεδινών καλλιεργήσιμων εδαφών. Μεταπολεμικά, την προστασία της ανέλαβε η Δημόσια Επιχείρηση Δωδεκανήσου και αργότερα ο Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού που την παραχώρησε με τη σειρά του στο Δήμο Ρόδου. Από το 1991 η κοιλάδα πέρασε στα χέρια της κοινότητας Θεολόγου ενώ από το 1998, με το γνωστό νόμο Καποδίστρια, περιήλθε στο νεοσύστατο Δήμο Πεταλούδων.

Δράσεις της Τοπικής Αυτοδιοίκησης τα τελευταία 10 χρόνια.

Οι τοπικές αρχές φρόντισαν τα τελευταία κυρίως χρόνια να πάρουν διάφορα μέτρα για την προστασία της κοιλάδας. Μέτρα που είχαν να κάνουν με την Αντιπυρική προστασία της περιοχής, την εξοικονόμηση νερού, τη διαμόρφωση διαδρόμων (μονοπατιών), τη δημιουργία νέας εισόδου – εξόδου στο βόρειο τμήμα, την περίφραξη γύρω από την κοιλάδα, τη δημιουργία φυτωρίου, την κατασκευή τοιχίων αντιστήριξης, την ανάθεση περιβαλλοντικής μελέτης, τη δημιουργία Μουσείου

Φυσικής Ιστορίας, την τοποθέτηση κλειστού κυκλώματος παρακολούθησης, τον εμπλουτισμό της κοιλάδας με δενδρύλλια (ζηδιές κισσού κ.λπ.), την τοποθέτηση ενημερωτικών πινακίδων...

Κρίνοντας όλα αυτά τα μέτρα σφαιρικά θα τα αξιολογούσαμε κυρίως ως θετικά....

Αξιολόγηση των πρωτοβουλιών και των έργων που έχουν πραγματοποιηθεί στο συγκεκριμένο βιότοπο. Προβλήματα εντατικής εκμετάλλευσης του χώρου.

...Η αύξηση της τουριστικής κίνησης στην Κοιλάδα τα τελευταία χρόνια καθιστά αναγκαία την διερεύνηση της φέρουσας ικανότητας της περιοχής η οποία αποτελείται από 5 συνισταμένες,

- α) τη φυσική χωρητικότητα....,
- β) την ικανότητα υποδοχής....,
- γ) την οικολογική χωρητικότητα....,
- δ) τη χωρητικότητα της ευρύτερης περιοχής....,
- ε) την κοινωνικοψυχολογική χωρητικότητα.....,

Κρίσεις – παρατηρήσεις – αξιολογήσεις με βάση τις παραπάνω συνισταμένες.

Α) Η προσπάθεια για ωραιοποίηση του χώρου, η πρωτοβουλία για δημιουργία ζώνης πυρασφάλειας αλλά και ανακύκλωσης του νερού (**φωτό**), οδήγησε σε αλλοίωση του αρχικού τοπίου, με περιορισμό της μακκίας βλάστησης, εξαφάνιση των βοτάνων, τσιμεντοποίηση μονοπατιών (**φωτό**), μεταφορά ξενόφερτων υλικών για την κατασκευή των μονοπατιών, εκτεθειμένες σωληνώσεις (**φωτό**), δεντροφυτεύσεις με φυτά ξένα προς το συγκεκριμένο περιβάλλον αδιάφορα από την πεταλούδα (**φωτό**), εγκατάλειψη του υπάρχοντος φυτωρίου (**φωτό**), και αγορές από ξένες περιοχές με ότι αυτό συνεπάγεται

Β) Εξετάζοντας τη δυνατότητα υποδοχής των επισκεπτών πρέπει, να ακολουθήσουμε την πρόταση της μελέτης του Πανεπιστημίου Πατρών η οποία ορίζει ως επιτρεπτό όριο τους **1250** επισκέπτες καθημερινά. Με βάση αυτή την μέτρηση ο αριθμός δεν μπορεί να ξεπερνά, στους τρεις ουσιαστικούς μήνες λειτουργίας τα **112.500** άτομα ή στους 5 τα **187.500** άτομα. Σύμφωνα με τα στοιχεία της Κοινότητας Πεταλούδων ο αριθμός των επισκεπτών φθάνει τους **400.000** ενώ με βάση δημοσίευμα του περιοδικού National Geographic ξεπερνά τους **600.000**. Φυσικά τον μεγαλύτερο όγκο επισκεπτών τον δέχεται τους καλοκαιρινούς μήνες.

Γ) Το ενδιαφέρον που χρειάζεται να επιδειξει κανείς τόσο για την Κοιλάδα όσο και για την πεταλούδα ως ενδημικό είδος δεν εστιάζεται μόνο στο συγκεκριμένο χώρο που χαρακτηρίζεται ως δευτεροβιότοπος αλλά και σε περιοχές ακτίνας τουλάχιστον 30 χμ. οι οποίες υποδέχονται και φιλοξενούν για 9 περίπου μήνες το συγκεκριμένο είδος στις διάφορες βέβαια φάσεις του. Αν υπάρξει υποβάθμιση αυτών των περιοχών μοιραία θα οδηγηθούμε και σε εξαφάνιση της πεταλούδας. Οι φωτιές και η ανεξέλεγκτη βόσκηση αποτελούν τους μεγαλύτερους κινδύνους....

Δ) Η κατασκευή περιφερειακού οδικού δικτύου. Σήμερα το υπάρχον οδικό δίκτυο δεν επιτρέπει τη διέλευση μεγάλων οχημάτων και λεωφορείων. Βασική επιδίωξη της δημοτικής αρχής ένας νέος δρόμος πρόσβασης στο χώρο. Η δημιουργία όμως ενός τέτοιου άξονα εγκυμονεί πολλούς κινδύνους διότι η αύξηση της κυκλοφορίας συνδυαζόμενη πάντοτε με την αύξηση των ρυπογόνων σωματιδίων, την ύπαρξη του εργοστασίου της ΔΕΗ σε απόσταση 5 χιλ. από την κοιλάδα και με δεδομένο την κατεύθυνση του ανέμου που ωθεί σκόνη, ρυπογόνα σωματίδια, ήχους κ.λπ προς την κοιλάδα ως χοάνη, γνωρίζοντας το νόμο Bernoulli, θα δημιουργούσε μεγάλα προβλήματα στο ευαίσθητο οικοσύστημα της περιοχής.

Ε) Θετικό στοιχείο αποτελεί η δραστηριοποίηση επαγγελματικά μελών της τοπικής κοινωνίας στο συγκεκριμένο χώρο ως φύλακες, ξεναγοί, ταμίες, υπαλληλικό προσωπικό, περίπου 40 άτομα στην περίοδο της τουριστικής αιχμής. Αρνητικό στοιχείο η συμπεριφορά των επισκεπτών, συμπεριφορά που αγνοεί τους βασικούς κανόνες περιήγησης αλλά και σεβασμού χώρων με ιδιαίτερο περιβαλλοντικό ενδιαφέρον. Δυναμική απάντηση στον τομέα αυτό έχει να παίξει το νεοσύστατο **ΚΠΕ Πεταλούδων** αλλά και το **ΜΦΙ του Δήμου Πεταλούδων**.

Προτάσεις που σηματοδοτούν μία νέα αντίληψη για τη βιώσιμη ανάπτυξη της περιοχής, προτάσεις που στο πρώτο άκουσμα μπορούν να προκαλέσουν τη μήνη της Τοπικής Αυτοδιοίκησης αλλά που η επεξεργασία τους θα καλλιεργήσει προβληματισμούς και νέα δεδομένα.

Η μείωση του αριθμού των επισκεπτών, με βάση τα παραπάνω, είναι επιβεβλημένη όσο ποτέ άλλοτε.

Προτάσεις και Παραδείγματα

- Η επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου...
- Η διοχέτευση των επισκεπτών και προς άλλους χώρους με περιβαλλοντικό και όχι μόνο ενδιαφέρον...
- Σε έκταση 600 περίπου στρεμμάτων που βρίσκεται σε 3 χμ. από την κοιλάδα, και το οποίο έχει παραχωρηθεί στο Δήμο, να δημιουργηθεί ένα σύγχρονο πάρκο.... (φωτό).
- Ο περιορισμός, και γιατί όχι η οριστική απομάκρυνση των πολύ κοντινών στρατιωτικών εγκαταστάσεων (φωτό).
- Η δημιουργία κάρτας επισκεπτών είναι ξένη για τα ελληνικά δεδομένα. Γνωστή βέβαια για τους Λονδρέζους και τους Καταλανούς της Βαρκελώνης που επιδιώκουν την αύξηση του τουριστικού ρεύματος γνωστή όμως και για τους Βενετσιάνους που αντίθετα επιδιώκουν τον έλεγχο των επισκεπτών (φωτό)...Την ίδια περίπου λογική ακολουθεί και ένα βασίλειο στις παρυφές των Ιμαλαΐων (φωτό) όταν ορίζει πλαφόν επισκεπτών και πολύ υψηλό εισιτήριο εισόδου 700 \$. Ακόμη και η μοναστηριακή πολιτεία του Αγίου Όρους, για τους δικούς της βέβαια λόγους, ενστερνίζεται την τακτική αυτή, δηλαδή του ελέγχου των επισκεπτών.
- Η κατάργηση του αρχικού χώρου πάρκινγκ και η αντικατάστασή του με περίπτερα που θα προσφέρονται στους ιδιώτες για την προβολή προϊόντων. (φωτό)
- Δημιουργία μακρύτερα νέου πάρκινγκ που όμως να εξασφαλίζεται τη μετακίνηση των επισκεπτών από την μία είσοδο της κοιλάδας ως την άλλη, απόσταση 3 χμ, με ηλεκτροκίνητα τρενάκια (φωτό).
- Παραγωγή ηχητικό CD για προσωπική ξενάγηση στο χώρο.

Ακολουθούν και άλλες προτάσεις.

Βιβλιογραφία

«Γενική Μελέτη Φυσικής Ιστορίας και Χωροταξική – Περιβαλλοντική Έρευνα της περιοχής της Κοιλάδας Πεταλούδων Ρόδου», Επιστημονικός υπεύθυνος καθηγητής Γεωργιάδης Θεόδωρος, Πανεπιστήμιο Πατρών, 1999.

«Αειφορική Ανάπτυξη νήσου Άνδρου», Αναπτυξιακή Εταιρεία Κυκλάδων Α.Ε. Σύνδεσμος Δήμων Άνδρου, Δεκέμβριος 2003.

«ΓΗ ένας μικρός και εύθραυστος πλανήτης», Αλέξανδρος Γεωργόπουλος, εκδόσεις Gutenberg, Αθήνα 2000.

«Η Δωδεκάνησος στο Κατώφλι της Νέας Χιλιετίας», του Σωτήρη Γ. Φωκά, έκδοση της Τοπικής Ένωσης Δήμων και Κοινοτήτων Δωδεκανήσου, Ρόδος.

«Φυσική-Μηχανική, Ακουστική», πρώτος τόμος, Αλκινόου Ε. Μάζη, Βιβλιοπωλείον της «Εστίας», Αθήνα 1974.

«Πεταλούδες-οι ωραίες της Άνοιξης», άρθρο του περιοδικού «EXPERIMENT-ΓΑΙΟΠΑΜΑ», Μάιος-Ιούνιος 1996, έτος 3^ο, τεύχος Νο 3.

«Πεταλούδες και Νυχτοπεταλούδες», Paul Whalley, εκδόσεις Αστέρης Δελθηθάνας, Αθήνα.

«Η ιστορική μονή της Παναγίας Καλόπετρας Θολού Ρόδου», Μιχ. Κουτελάκης, Μαρία Καραγιάννη Μαρμαροκόπου.